

*Н.В. Кравченко, доцент
М.П. Кіраш, старший викладач
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА: СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах формування інноваційної економіки прискорюються процеси морального знецінювання й старіння професійних традиційних знань і навичок фахівців. Так, результати досліджень свідчать про щорічне оновлення 5 % теоретичних і 20 % професійних знань, якими повинен володіти професіонал. Динамізм розвитку сучасного суспільства потребує перекваліфікації людини 7 – 10 разів впродовж життя. Одиниця виміру старіння знань фахівця, прийнята у США – період «напіврозпаду» компетентності, тобто зниження її на 50 % унаслідок появи нової інформації, показує, що за багатьма професіями цей період настає менш ніж через 5 років, тобто стосовно до нашої системи вищої освіти часто раніше, ніж закінчується навчання. Наприклад, 50 % старіння знань випускника 1940 р. наставало через 12 років, випускника 1960 р. – через 8 – 10 років, то для випускника 2010 р. – через 1 – 2 роки. Ще однією особливістю сьогодення є перехід від монопрофесіоналізму до поліпрофесіоналізму (опанування декількома суміжними професіями) з метою забезпечення конкурентоспроможності на глобальних ринках праці. З огляду на це, особливої актуальності набуває питання впровадження і розвитку процесу безперервної освіти – учення довжиною в життя (lifelong learning).

Безперервну освіту визначають як процес зростання освітнього (загального й професійного) потенціалу особистості упродовж усього життя, організаційно забезпечений системою державних і суспільних інститутів і відповідний до потреб особистості та суспільства. Безперервність навчання – це не лише придбання нових знань про процеси, явища; з'ясування нових зв'язків між ними; придбання суми «пізнавальних» навичок, а воно трактується достатньо широко і має на увазі уміння інтегрувати отримані знання і творчо застосовувати їх у мінливих життєвих ситуаціях, у різних сферах життя суспільства.

Світова практика свідчить про активні дії держави, бізнес-структур, соціальних інституцій у розвитку безперервної освіти. Держави Європи прийшли до єдиного розуміння необхідності безперервної освіти, формулювання конкретної програми дій та визначили її ключові принципи: нові базові знання і навички для всіх; збільшення інвестицій в людські ресурси; інноваційні методи викладання і навчання; нова система оцінки здобутої освіти; розвиток наставництва і консультування; наближення освіти до дому. За результатами досліджень, в Європі 70% опитуваних людей виявили бажання вчитися. При цьому 80% вважають, що освіта має покращити їх професійне життя, а 72% – особисте.

Потреби формування інноваційної вітчизняної економіки вимагають суттєвих змін в освіті і професійній підготовці, впровадження навчання протягом життя. Проте, системі освіти в Україні притаманні певні особливості: навчання людей не стало необхідною потребою постійного оновлення знань, кваліфікаційного зростання та перепідготовки; професійна освіта зорієнтована на вузького спеціаліста, малоздатного до професійної мобільності і креативності; недостатня участь приватного капіталу в освітніх процесах; низький рівень матеріальної бази тощо. Актуальним є питання формування мотиваційного механізму для безперервного оновлення знань і підвищення рівня професіоналізму. У цьому контексті необхідно: докорінно змінити ставлення до робочої сили, віднести її до ресурсу ключового значення; забезпечити відповідність освітнього рівня працездатного населення та рівня його доходів; стимулювати роботодавців до здійснення інвестицій у безперервне підвищення кваліфікації та перепідготовку персоналу; забезпечити співпрацю між навчальними закладами та роботодавцями у процесі підготовки кадрів; формувати активну поведінку особи, відроджувати та розвивати її здатності до конкуренції, стверджувати принципи самостійності та самовідповідальності, розвивати прагнення до самореалізації.